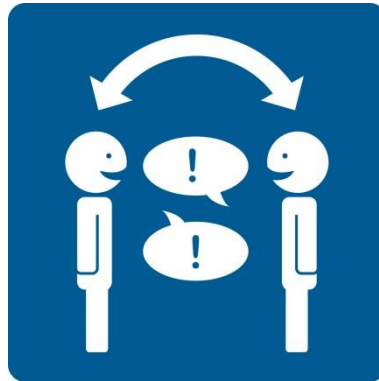

Kommunikaatio ja vuorovaikutus

Vuorovaikutus

- Vuorovaikutusta on olla kontaktissa ympäristöön ja toisiin ihmisiin.

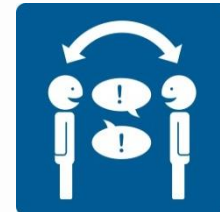

- Vuorovaikutus on tiedostettua tai tiedostamatonta.

Kommunikaatio eli viestintä

- Kommunikaatio on tietoista ja tavoitteellista viestintää toisille ihmisille.
- Vastavuoroisesta viestimisestä muodostuu tasa-arvoinen vuorovaikutustilanne. Se on mahdollista myös silloin, kun sen osapuolet ovat viestimiskeinojensa suhteen erilaisia.

Onnistunut vuorovaikutustilanne

- Osallistujat ovat tilanteessa aidosti läsnä ja kiinnostuneita toisistaan.
- Molemmilla osapuolilla on tärkeä ja tasa-arvoinen rooli.
- Kumpi tahansa voi aloittaa vuorovaikutuksen ja lopettaa sen halutessaan.
- Ihminen tarvitsee paljon kokemuksia siitä, että on mukavaa olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
- Tällöin hänestä tulee aktiivinen aloitteentekijä ja tavoitteellinen viestijä.

Osaavan vuorovaikutuskumppanin elementit

- **Vastavuoroinen läsnäolo (L):** *"Olen tässä ja kiinnostunut sinusta"*
- **Odottaminen ja tilan antaminen kumppanin aloitteille (O):** *"Odotan sinun aloitettasi ja seuraan sinun rytmiäsi"*
- **Kommunikointiin vastaaminen (V):** *"Viestisi ovat minulle tärkeitä ja vastaan niihin"*
- **Ilmaisun mukauttaminen (I):** *"Meillä on yhteinen kieli"*
- **Yhteisymmärryksen tarkistaminen (T):** *"Ymmärrämme toisiamme"*

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät

- Eli **AAC**-menetelmät.
- Lyhenne **AAC** tulee sanoista Augmentative and alternative communication.
- Näitä kommunikaatiokeinoja käytetään puhutun kielen **täydentämiseksi, tukemiseksi ja korvaamiseksi**

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät

Ei-avusteinen

Puhe ja oheisviestintä
Toiminta- ja kehonviestit
Luonnolliset eleet
Tukiviittomat

**Ihminen tuottaa ilmaisun
itse.**

Avusteinen

Esineet
Kuvat ja
symbolijärjestelmät
Bliss-kieli
Kirjaimet, sanat ja lauseet

**Ilmaisu on fyysisesti
ihmisestä irrallaan.**

Eleilmaisu

- Eleilmaisu on luonnollisin tapa viestiä.
- Joillekin ihmisille eleet ovat ainoa keino viestiä.
- Eleilmaisuun kuuluvat esimerkiksi ilmeet, eleet, kehon asennot, osoittaminen, toiminta, ääntely ja äänensävyt, itku & nauru, silmien räpyttely, katseen kohdistaminen yms.

Viittomat

- Viittomat ovat edelleen ehkä yleisin ja pisimpään käytössä ollut viestintäkeino.
- **Tukiviittomat** = Lauseesta viitotaan ydinsanat, lause puhutaan selkeällä kielellä.
- **Viitottu puhe** = Koko lause viitotaan suomenkielen sanajärjestyksessä.
- **Viittomakieli** = Kuurojen äidinkieli.

Esinesymbolit

- Esinesymboleja käytetään varhaisella kehitystasolla olevien ja aistimonivammaisten ihmisten kanssa.
- Esineet liittyvät asioihin, jotka tapahtuvat tällä hetkellä. Esimerkiksi kahvikupin ojentaminen toiselle henkilölle tarkoittaa ”Haluan kahvia.”

Kuvakommunikaatio

- Ilmaisun välineenä voidaan käyttää mitä tahansa kuvaa: piirroskuvaa, valokuvaa, kuvasymbolia tai viittomakuvaa.
- Henkilö voi kommunikoida yksittäisillä kuvilla tai kuvista muodostetuilla suppeilla tai laajoilla kansioilla.
- Kansion rakenne ja laajuus riippuu kyvystä hahmottaa ja käyttää kuvia.

Miksi erilaisia keinoja käytetään?

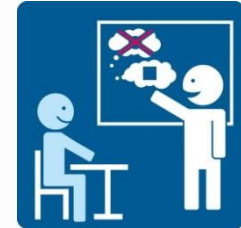
- Jokaisella ihmisellä on oikeus ilmaista itseään omalla viestintätavallaan.
- Toimiva keino ilmaista itseään on avain omaa elämää koskevaan päätöksentekoon ja tasavertaisuuteen yhteisössä.

Yhteisön merkitys

- Yhteisö on se ympäristö ja ne ihmiset, joiden kanssa puhevammaisen henkilö toimii arjessaan.
- Kommunikoinnin haasteet eivät ole yksilön ongelma vaan koko yhteisön mahdollisuus.
- Yhteisö vastaa kommunikaatioaloitteisiin, reagoi, kuuntelee ja toimii vastavuoroisesti.

Mallittaminen

- Yhteisön jäsenet mallittavat omat viestit aac-menetelmillä.
- Mallittamisen kautta opitaan, kuinka erilaisia menetelmiä käytetään vastavuoroisesti vuorovaikutustilanteissa.
- Puhevammaiselle henkilölle ei riitä, että hän osaa käyttää omaa menetelmäänsä vaan hänen täytyy saada malli myös vastavuoroisesta viestimisestä.

Kommunikaatiokartta

Näin kommunikoin, ilmaisen itseäni, tunteitani ja tarpeitani.

**Kommunikaatio-
keinoni** (puhe,
kuvat, osoittaminen,
viittomat,
kommunikaatiopassi)

**Näin kerron
mielipiteeni,
ilmaisen kyllä ja ei**

**Tuki, jota tarvitsen
kommunikoinnissa**

” Vuorovaikutus, joka perustuu toisen ihmisen arvostamiseen ja kunnioittamiseen vie yhtä paljon aikaa kuin vuorovaikutus, joka perustuu välinpitämättömyyteen tai epäkunnioitukseen”

- Anna Maaria Nuutinen 2011 -

Lähteet:

- Papunet- sivusto, www.papunet.net
- Marja Vilkin koulutusmateriaali 2013 Vaalijala, www.savas.fi
- Vuorovaikutus - kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin, Launonen Kaisa 2013.
- Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa, HUUHTANEN Kristina 2012.
- Kuvat: Map- ja Tuepa-projektien kuvapankit